

Mottagare
Regionstyrelsen

Grönplan Region Gotland

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar att godkänna upprättat förslag till Grönplan för Gotland för antagande i regionfullmäktige.

Sammanfattning

Grönstruktur i städer och tätorter är, liksom bebyggelsestruktur och trafikstruktur, en överordnad struktur som består av ett nätverk av små och stora grönområden av olika karaktär och funktion. Begreppet innefattar alla aspekter av gröna och blå värden; friluftsliv, naturvård, biologisk mångfald kulturarv, landskapsbild med mera.

Byggnadsnämnden beslutade 2018-11-14 att ge samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att ta fram en grönstrategi och grönplan. Grönplanens huvudsakliga syfte är att belysa och redovisa grönstrukturens värden och funktioner. Den ska fungera som vägledning när Region Gotland fattar beslut rörande samhällsutveckling. Det kan till exempel handla om byggande av bostäder, gång- och cykelvägar, anläggande av lekparker eller tillgängliggörandet av parkmark. Grönstruktur är ett av flera samhällsintressen som behöver tas hänsyn till i planeringen och vägas gentemot andra intressen.

Upprättat förslag till grönplan innehåller fyra mål med ett antal strategier för genomförande:

Mål 1. Gröna boende- och livsmiljöer

Mål 2. En inkluderande, varierad och tillgänglig grönstruktur

Mål 3. Ökad biologisk mångfald

Mål 4. En resiliens för framtida förändringar.

Till mål och strategier kopplas ett antal konkreta åtgärder och planeringsriktlinjer. Grönplanen föreslås få samma giltighetstid som översiktsplanen, alltså som längst till år 2040. För det praktiska genomförandet av åtgärder föreslås att respektive ansvarig part får äska medel inom ramen för den ordinarie budgetprocessen. Ett antagande av grönplanen innebär således inte ett krav på ett genomförande av planens alla åtgärder, utan prioriteringar får göras utifrån givna ekonomiska ramar och tillgängliga personella och ekonomiska resurser.

Ärendebeskrivning

Bakgrund

Byggnadsnämnden beslutade 2018-11-14 (§ 241) att ge samhällsbyggnads-förvaltningen i uppdrag att ta fram en grönstrategi och grönplan, som ett viktigt planeringsunderlag vid kommande revidering av översiktsplanen, avseende grönstrukturens värden.

Grönplanens huvudsakliga syfte är att belysa och redovisa grönstrukturens värden och funktioner. Den ska fungera som vägledning när Region Gotland fattar beslut rörande samhällsutveckling. Det kan till exempel handla om byggande av bostäder, gång- och cykelvägar, anläggande av lekparker eller tillgängliggörandet av parkmark. Grönstruktur är ett av flera samhällsintressen som behöver tas hänsyn till i planeringen och vägas gentemot andra intressen. Genom grönplanen kan det bli lättare att identifiera grönstrukturens intressen och regionens förhållningssätt gentemot gröna ytor och dess användning.

Ytterligare ett syfte är att Region Gotland ges möjlighet att gå före och visa vägen i utveckling och förvaltning av sin egen mark, på sätt så att ekosystemtjänster värnas och biologisk mångfald gynnas.

Grönplanens innehåll och användning

Grönstruktur i städer och tätorter är, liksom bebyggelsestruktur och trafikstruktur, en överordnad struktur som består av ett nätverk av små och stora grönområden av olika karaktär och funktion. Begreppet innefattar alla aspekter av gröna och blå värden; friluftsliv, naturvård, biologisk mångfald, kulturarv, landskapsbild med mera. En rik grönstruktur innehåller många funktioner, exempelvis spridningskorridorer för djur och växter, klimatanpassning, estetiska värden, ger renare luft och bidrar även till bättre hälsa för alla medborgare. Det är viktigt att grönstrukturen, som på många sätt bidrar till vår välfärd, är tillgänglig, nåbar och av god kvalitet.

Grönplanen innehåller fyra mål med ett antal strategier för genomförande:

Mål 1. Gröna boende- och livsmiljöer

Strategi 1. En hållbar och inkluderande planprocess.

Strategi 2. Värna om ekologiska värden i den byggda miljön.

Strategi 3. Skapa sammanhängande blå och gröna stråk i tätorter.

Mål 2. En inkluderande, varierad och tillgänglig grönstruktur

Strategi 4. Säkra en god tillgång till parker, grönområden och rekreativstråk av god kvalitet.

Strategi 5. Tillgängliggöra kusten och främja kustnära friluftsliv.

Strategi 6. Främja invånarnas delaktighet i och förståelse för grönstrukturfrågor.

Strategi 7. Stärka Gotlands attraktivitet.

Mål 3. Ökad biologisk mångfald

Strategi 8. Stärka och skydda Gotlands unika djur och växtliv.

Strategi 9. Vårda kulturlandskapet.

Strategi 10. Stärka och utveckla spridningssamband.

Mål 4. En resiliens för framtida förändringar

Strategi 11. Planera för framtidssäkra miljöer.

Strategi.12. Planera markanvändningen långsiktigt med utgångspunkt i föränderligt användande.

Grönplanens genomförande

Till strategierna kopplas ett antal konkreta åtgärder och planeringsriktlinjer. Grönplanen ska utgöra ett stöd för handläggare och beslutsfattare inom Region Gotland inom till exempel översiktlig planering, detaljplanering, bygglovgivning samt för planering och drift av grönområden som ägs av regionen.

Grönplanen föreslås få samma giltighetstid som översiktsplanen, alltså som längst till år 2040. Vissa konkreta åtgärder föreslås få en genomförandetid inom 3, 5 eller 10 år, medan andra åtgärder bör ske löpande inom Region Gotlands ordinarie arbete. Det framgår i åtgärdslistan efter respektive åtgärd vilken förvaltning som är ansvarig för att genomföra åtgärden. För det praktiska genomförandet av åtgärder föreslås att respektive ansvarig part får äska medel inom ramen för den ordinarie budgetprocessen. Ett antagande av grönplanen innebär således inte ett krav på ett genomförande av planens alla åtgärder, utan prioriteringar får göras utifrån givna ekonomiska ramar och tillgängliga personella och ekonomiska resurser

Bedömning

Naturen levererar en rad tjänster som vi människor, både medvetet och omedvetet, drar nytta av varje dag, så kallade ekosystemtjänster. Regionstyrelseförvaltningen instämmer i att

det finns en stor samhällsnytta med att planera grönt och konstaterar att förslaget till grönplan för Gotland kan sägas ha ett flertal olika funktioner.

- Planeringsunderlag för fysisk planering, till exempel vid översiktsplaneringen och detaljplaneringen.
- Strategiskt dokument med mål och strategier som visar en långsiktig politisk viljeriktning med grönstrukturen.
- Handlingsplan med konkreta åtgärder som ger styrfart åt det konkreta utvecklingsarbetet med grönstrukturen som kan handla om skötsel, utveckling av befintliga eller anläggning av nya grönområden.

Det föreslås att grönplanen ges samma giltighetstid som översiktsplanen, alltså som längst till år 2040. I samband med översiktsplanens aktualitetsprövning en gång per mandatperiod, anser regionstyrelseförvaltningen att det kan vara lämpligt att även grönplanens aktualitet ses över, men att ett initiativ till en sådan översyn lämpligen bör komma ifrån miljö- och byggnämnden.

Förslaget till grönplan har behandlats i miljö- och byggnämnden och inom ramen för hanteringen har vissa förtydliganden gjorts gällande grönplanens status i förhållande till andra samhällsintressen. Regionstyrelseförvaltningen ser det som positivt att det tydliggörs att grönplanens huvudsakliga syfte är att belysa och redovisa grönstrukturens värden och funktioner, samt att den ska fungera som vägledning och underlag när Region Gotland fattar beslut rörande samhällsutveckling.

Tillgång till grönområden har stor betydelse för människors livskvalitet och att vistas i naturen ger tydliga hälsoeffekter och har visat sig positivt för både den fysiska och den psykiska hälsan. Regionstyrelseförvaltningen anser att grönplanen är ett väl

genomarbetat dokument som har förutsättningar att utgöra ett bra planeringsunderlag i den fysiska planeringen. Den åtgärdslista som planen innehåller är omfattande och konkret, vilket är positivt ur flera perspektiv. Åtgärdernas genomförande är dock kopplat till att nödvändiga resurser finns eller kan uppbådas inom budgetprocessen, varför det är viktigt med att grönplanen blir ett dokument som hålls levande och aktuellt i den fysiska planeringen men också i andra sammanhang.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att regionstyrelsen godkänner grönplanen för ett slutligt antagande i regionfullmäktige.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att grönplanen inte har någon direkt rättslig verkan och kan därmed inte i något skede verka bindande för regionen eller för privata fastighetsägare eller verksamhetsutövare. Ett antagande av grönplanen innebär således inte ett krav på ett genomförande av planens alla åtgärder, utan prioriteringar får göras utifrån tillgängliga personella och ekonomiska resurser

2. Ekonomiskt perspektiv

På kort sikt är grönplanens genomförande förenat med kostnader kopplade till åtgärder som prioriteras och budgeteras inom arbetet med strategisk plan och budget, varför det inte finns några direkta kostnader kopplade till ett antagande. Vid ett genomförande av planens åtgärder kan däremot ett flertal samhällsekonomiska vinster uppkomma. Det kan till exempel handla om en förbättrad folkhälsa genom att människor ges förbättrade möjligheter att nyttja närbelägna gröna miljöer. Grönplanen kan också bidra till att fler väljer bort bilen till förmån för gång och cykel, vilket kan ge samhälls- och privatekonomiska vinster samt även bidra till energiomställningen.

3. Barnperspektiv

Bra tillgång till och utformning av utemiljöer har stor betydelse för barn. Att skapa attraktiva grönområden och utemiljöer främjar barnens psykiska, sociala samt fysiska och motoriska utveckling. Barn har behov av både formella (anlagda lekparkar) och informella lekytor (t.ex. skog) i sin närmiljö. Grönplanen är viktig för att säkra barns behov av olika typer av grönkvaliteter. Region Gotland behöver ge plats för barnens behov och planera utifrån deras förutsättningar. Skol- och förskolegårdar kan genom att utformas på alternativa sätt utgöra en pedagogisk resurs och erbjuda naturupplevelser, visa på ekologiska samband samt ha utrymme för kreativa projekt.

4. Jämställdhetsperspektiv

Grönplanen lyfter vikten av att grönstrukturen ska vara inkluderande och tillgänglig för alla. Det är viktigt med ett jämställdhetsperspektiv vid utformning av gröna platser och stråk.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Tillgång och tillgänglighet till attraktiva grönområden och gröna stråk är viktiga även på landsbygden. Närhet till attraktiva grönområden bidrar ofta till en vilja att bosätta sig på en plats. Utformningen av och närheten till grönområden är viktig oavsett stad eller landsbygd för att möjliggöra tillgängligheten för människor med olika typer av behov. Till exempel finns det en äldre befolkning i tätorter på landsbygden, som kan göra att avståndet till grönområdet blir extra viktigt. Grönstrukturen bidrar även till besöksnäringen runt om på ön.

6. Klimat och miljöperspektiv

Forskning visar att det lönar sig att förekomma istället för att åtgärda i efterhand, till exempel när det gäller klimatanpassning där skadorna kan bli stora och oersättliga. Naturbaserade lösningar för att förebygga negativa effekter från utsläpp och förändrat klimat innebär en initial kostnad, men är kostnadseffektiva vid drift och underhåll.

Beslutsunderlag

Grönplan antagandehandling daterad 2023-02-14
Bilaga 1. Grönplanens åtgärder
Miljö- och byggnämnden AU beslut 2023-02-21 §48
Tekniska nämndens beslut 2023-02-21 §49
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-03-09

Regionstyrelseförvaltningen

Torsten Flemming
tf Regiondirektör

Skickas till

SBF Plan